

levičarjev; a njihovi predlogi so se večidel odklonili. Silen hrup so zagnali levičarji, ko ni hotela desnica glasovati za to, da se sprejme v to postavo tudi določba zastran nedeljskega počitka. Poročevalec je pojasnil, da ta določba ne spada v to postavo zaradi plačil državnih uslužbencev. Sicer pa ni bilo socialnim demokratom, ki so predlagali ta dostavek, za nedeljski počitek, ampak le za to, da se napravi majhen škandal. Sprejela se je itak resolucija, naj se varuje nedeljski počitek. Ob koncu se je posl. J. Zičkar interpeliral pravosodnega ministra zaradi zaplenjenja zadnje številke »Slov. Gosp.« in zaradi kričečih razmer pri mariborskem okrožnem sodišču.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Na dan 28. decembra se sklicujejo vsi deželni zbori razven dalmatinskega, istrskega, solnograškega in tirolskega. Delovanje sklicanih deželnih zborov se omeji samo na dovoljenje proračunov za bodoče leto. Vsa pozornost se obrača na češki deželni zbor. Nemci nimajo prave volje, vstopiti v deželni zbor. Dne 27. decembra se bodo končno odločili, ali gredo drugi dan v deželno zbornico ali pa domov.

Koroško. V celovškem mestnem zboru se je stavil pred kratkim predlog, naj se pravila za mestne uradnike in služabnike preuredijo tako, da se v bodoče smejo jemati v službo le prosilci nemške narodnosti. S tem se ropa Slovincem pravica do javnih služb. Zakaj pa ne sklene mestni zbor, da slovenskim Celovčanom ni treba nobenih mestnih doklad več plačevati? Če jim jemlje pravice, morala bi se jim vzeti tudi davčna bremena.

Trst. Vlada namerava v Pazinu ustanoviti hrvaški gimnazij. Toda Italijani se ga branijo, kakor so se pred leti Nemci slovenskega gimnazija v Celju. V nedeljo so hoteli tržaški Italijani v gledališču »Politeama« slovesno ugovarjati vladini nameri. Toda prišlo je toliko Slovencev, krščanskih italijanskih delavcev in socialistov, da so morali Italijani po hrupnih prizorih zapustiti gledališče, ne da bi kaj sklenili. Vsa Avstrija se jim smeji!

Vnanje države.

Italijansko. Poslanec in tržaški begun, žid Barzilaj, je interpeliral italijanskega vna-

njega ministra radi dogodkov v Trstu povodom smrti naše cesarice. Minister je na podlagi poročil italij. poslanika na Dunaju odgovoril ter priznal, da povodom teh izgrediv ni bil ranjen ali celo ubit noben Italijan, a vendar je prav hinavski zatrjeval, da ti dogodki v Italiji ne najdejo primere. Kaj tacega si upa trditi italij. minister v času, ko se še ves svet dobro spominja dogodkov, ki so se pojavili meseca maja skoro po celi Italiji, in se nad njimi zgraža. Italija je le po hudih bojih udušila nevarno gibanje. S posebnim veseljem pa je potem minister pripovedoval o strogem postopanju avstrijske vlade, s katerim se je popolnoma zadostilo Italiji.

Nemško. Nemški državni zbor je izvolil za predsednika grofa Ballestrema, člana kat. centra. Pri vsprejemu predsedstva je cesar zopet obširno govoril o svojem potovanju v sveto deželo.

Francosko. V Franciji vpeljejo tudi osebnodohodninski davek, kakor pri nas. Razlika pa bode v tem, da tamkaj davčne oblasti ne bodo silile posamnike, naj sami napovedo dohodke, marveč tam bodo davčna oblastva po zunanjih znamenjih sama določila davčno mero in svoto. Ozirala se bodo pri tem na visokost mitnine, na posest parkov, vrtov in teras, na število služabniškega osebja, na luksuz vsake vrste in drugo. Kdor se bo toraj bolj bahal na zunan, plačati bo moral večji davek.

Kreta. Krečanski nadkomisar, princ Jurij, je prišel včeraj na Kreto. Ladije štirih vlasti so pozdravile novo krečansko zastavo. Dosedanji odbor se je že razšel. Mohamedanci se vedno zapuščajo otok. Novi nadkomisar bode samostojno vladal pod nadoblastjo Turčije, kar bode pričala turška zastava, viseča poleg krečanske.

Cerkvene zadeve.

Zidanje nove cerkve svet. Duha v Središču.

„Tebe, Bog, vsi hvalimo.
Ko Gospoda te častimo,
Tvojo moč spoznavamo,
Vsi po njej smo in živimo.“

Ta hvalna pesem je odmevala po vsem širnem svetu v letošnjem jubilejnim letu, ki smo je obhajali v spomin biserne svete maše in 20letnice papeštva Njih Svet. Leona XIII. in petdesetletnice ali zlatega jubileja vladanja Njegovega Veličanstva Frančiška Jožefa I.

Da se med nami vedno ohrani veseli spomin tega dvojnega jubileja in da se hvaležno spominjamo vseh milostij in dobrot, katere je previdnost božja v teku toliko let nam podelila, je sklenilo podpisano cerkveno predstojništvo s pomočjo v ta namen ustanovljene družbe skrbeti za pozidanje nove župne cerkve sv. Duha v Središču, ker je dosedanja za obširno župnijo, katera šteje 2427 duš, zares premala in tudi v jako slabem stanju.

Vsled ustnega sporočila so sedanjo cerkev pozidali vitezi nemškega reda l. 1316. kot kapelo na čast svetemu Duhu v gotičnem slogu, in je bila podružnica župne cerkve sv. Jerneja, katera je stala blizu Drave (Cirkovci pri stari Dravi). Po razdjanju župne cerkve je bila l. 1515. povečana in prenovljena ter v župno cerkev povzdignjena; v tem l. je bil tudi zvonik pozidan iz ostankov župne cerkve sv. Jerneja. Povečano cerkev je posvetil škof Lenart Peverl dne 23. okt. 1519. Dotično poročilo se glasi: »Dne 23. oktobra 1519 je bila posvečena župna cerkev poleg trga Središče s korom vred na čast svetemu Duhu in v njej štirje altariji; posvečeno je bilo tudi njeno pokopališče in poleg nje cerkvice z altarjem na čast svete Ane.« Roparski Kruci so jo leta 1704 vso oropali, altarije podrli in požgali; še le l. 1713 je bila potem zopet popravljena, in altariji v njej postavljeni. V zvonik je strela trikrat udarila: prvokrat l. 1680., takrat je streha pogorela in zvonovi so se raztopili; drugokrat je udarila strela l. 1704., pa ni povzročila posebne škode, ravno tako leta 1713., tokrat je samo streho nekoliko poškodovala in zvoniki stol raztrgala.

Mnogo let je torej preteklo, odkar stoji župna cerkev sv. Duha, prebivalci so se pomnožili, a cerkev je še vedno stara, mala in v slabem stanju; zato je nujna potreba, da se cerkev poveča in prenove, pa tudi zvonik potrebuje novo, lepšo streho. Z združenimi močmi se lotimo dela! »Viribus unitis — z združenimi močmi,« to geslo našemu delovanju. V tem znamenju hočemo tudi mi delati in se truditi in ne prenehati, dokler ne bo stala lepa, nova in prostorna hiša božja, posvečena Tolažniku svetemu Duhu; v kateri se nam bodo oznanjevale zveličavne resnice svete katoliške vere, ki nam je luč na potu življenja, da srečno v nebesa priromamo; v kateri se bo razlivala milost božja po svetih zakramentih v naša srca, da se bomo zamogli hudega varovati in dobro delati; v kateri bo prebival sam Gospod in Izveličar naš Jezus Kristus v presvetem zakramentu, kakor mili oče svojih otrok in

bi še enkrat poslušal. Tam ga nekaj časa davim in potem ga vržem iz visočine v vodo. Dečko mi še mora biti hvaležen, kajti če ga prihodnji teden postavijo pred sodnika in se še vedno brani darovati pokojnim cesarjem, potem ga bodo s kleščami tako dolgo trgali, da umrje.« S temi besedami pomiri starec nekoliko svojo vest, ki se je še upirala umoru. Nato hoče nadaljevati pot. A v tem trenutku sliši za seboj korake in vidi, da se v mesečni svitlobi lesketa orožje. Naglo stopi za grm, kjer se še ravno skrije, predno pridejo biriči, katere je poslal mandarin za njim.

«Jaz sem ga se ravnokar videl,» reče eden, ko gresta mimo grma.

«Daleč še gotovo ni,» pravi drugi. «Le naprej! On mora skozi vrata! Takoj bodeva zvedela, če je že šel skozi vrata v trdnjavo. Ako še ne, ga tam gotovo dobiva.»

«Velja to meni?» se vpraša jetničar. «Ni mogoče! Mandarin si tega ne upa storiti. To velja gotovo kakemu malopridnežu. Pa če bi vendar bilo za me. Vrag mu naj zaupa! Jaz bom vendar rajši napravil ovinek in šel skozi druga vrata domov. Pa kaj mi to pomaga? Potem me pričakajo pred mojo hišo. Pa to sploh ni mogoče, on me ne more izdati, ne da bi izdal samega sebe.»

S temi besedami gre počasi za voja-

koma in premišljuje, kaj bi naj storil, ako bi bil mandarin res poslal biriča za njim. Pa nič pametnega mu ne pride na misel. Medtem se približa trdnjavi že tako daleč, da vidi pred seboj v mesečni svitlobi mogočna vrata. Zdaj ga dojde služabnik, ki je nesel od Mingaja podpisan listek njegovi ženi, da bi dobil dotično pismo. Do tega služabnika se obrne in ga vpraša, če pride od mandarina in če morebiti ve, kaj bi pred njim korakajoča vojaka rada imela. Pa komaj izgovori te besede, se jih že tudi kesa. Služabnik namreč spozna starca, ga prime za vrat in ga vrže ob tla ter zakliče vojaka nazaj. Hitro je na nogah in rokah vklenjen. Zastonj obljubuje biričema visoko plačilo, 10, 20, 50 celo 100 koanov vsakemu. Biriča se mu le posmehujeta. Ko hoče kričati, mu zamašita usta in ga potem po stranskih potih privlečeta v mandarinov vrt. Na skrajnem koncu vrta je bil zidan grob nekega paganskega meniha. Ta grob je dal mandarin pripraviti za svoje namene in že marsikateri njegov sovražnik je tam popolnoma zginil. V ta grob vržeta biriča starega jetničarja in smeje se, zapreta grob, ne da bi jetničarju razvezala roke in noge ali da bi mu odmašila usta. Nato naznanita svojemu gospodu, da se je vse dobro izteklo, in prejmeta bogato darilo, ki njima je bilo v takih slučajih

odločeno. Kmalu za tem pride tudi služabnik iz jetničarjevega stanovanja nazaj z naznanilom, da Minge nima več žene. «Starec me je torej nalagal,» reče mandarin sam pri sebi in sklene jetničarja na tistem odstraniti.

Čez dolgo se šele zave stari Minge iz omedlevice, katero mu je povzročil padec črez stopnjice v globočino. Posebno ga je bolela desna rama, na katero je padel. Zdaj hoče vstati, a ovirajo ga vrvi na nogah. Potipati si hoče bolano ramo, pa roke so mu zvezane na hrbtu in najmanjše gibanje desne rame mu je povzročilo take bolečine, da bi bil zakričal na ves glas, ako bi ne bil imel zamašenih ust.

Ko spozna svoj strašni položaj, postane ves besen. Zvija se od jeze kakor črv in se valja po blatni ječi od zida do zida. Strašne kletve so mu na jeziku, a ne more jih izreči, ker ima zadelana usta. Konečno si hoče ob zidu razbiti glavo, pa debela ruta, ki jo je imel okoli glave ovito, ga je ovirala. Nekaj ur tako besni, potem pade v omedlevice. Ko se zopet zave, občuti strašno žejo. Pa zastonj lazi po ozki ječi in išče vrča, da bi si ohladil žejo. Pri tem mu pride na misel, da je mnogokrat svetoval jetnikom, ki so ga prosili za vodo, naj pijejo vodo, ki se izteka iz ječinega zidovja. Tudi on hoče zdaj, kakor njegovi jetniki lizati na tleh smradljivo

dobri pastir svojih ovčic; v kateri se bo opravljala dan na dan najsvetejša daritev nove zaveze, daritev svete maše, po kateri nam prihaja ves blagoslov, vsa milost iz visokih nebes. Ta cerkev bo tisti presrečni kraj, o katerem Gospod sam govori: »Moje oči bodo odprte, in moja ušesa nastavljena molitvi tega, ki moli na tem kraju. Zakaj izvolil in posvetil sem ta kraj, da je moje ime ondi na večno, in da ostanejo moje oči in moje srce ondi vse dni.»

Blagor nam, da imamo priložnost, za tako lepo podjetje svoje milodare poklanjati in pripomagati, da se postavi veličasten tempel božji, prelepa hiša Gospodova, v kateri se bomo zbirali ob vsaki priložnosti kot otroci Očeta nebeskega; da se mu zahvalimo za vse prejete milosti in dobrote, in da si izprosimo vsega, česar potrebujemo za dušo in telo.

Ako vse to prevdarimo, nas li ne bo to vspodbujalo, da se z veseljem srcem lotimo dela in po svoji moči prinašamo svoje milodare, kakor so to storili nekdanji Izraelci ob zidanju templja jeruzalemskega, o katerih beremo: »Da so se veselili, ko so darove prostovoljno obetali; pa tudi David, kralj, se je veselil v velikem veselju in je hvalil Gospoda vpričo vse množice, ter je rekel: Češčen bodi Gospod Bog Izraela, našega Očeta, od vekomaj do vekomaj... Tvoje je vse, in kar smo prejeli iz tvojih rok, smo tebi dali. Popotniki smo namreč pred teboj in ptujci, kakor vsi naši očetje... Vem, moj Bog, da poskušaš srca, in priprostost ljubiš; zato sem tudi jaz v priprostosti svojega srca vesel daroval vse, in tvoje ljudstvo, ki se je tukaj znašlo, sem videl v velikim veseljem tebi darovati darov.« — »Delo je namreč veliko; zakaj ne pripravljamo se prebivališče človeku, ampak Bogu... In če kdo kaj prostovoljno daruje, naj namni danes svojo roko in naj daruje Gospodu, kar hoče.«

Ta lepi vzgled hočemo tudi mi posnemati in se po njem ravnati ter z veseljem srcem prinašati darove svoje ljubezni, da se pozida dostojna hiša božja na čast Bogu svetemu Duhu. Da se bo pa vse delo v redu godilo, ustanovila se je »Družba za pozidanje te cerkve,« katera bo vse mile darove vsprejemala in tudi skrbela, da se bodo ti darovi dobro porabili v prelepi namen. Prijazno se torej vabijo vsi, katerim je mar za to prepotrebno podjetje, da družbi pristopijo kot ustanovniki ali dobrotniki ali pa kot redni udje, da se bo moglo z božjo pomočjo začeti in srečno dokončati.

Ustanovniki darujejo v ta namen 50 gld.

mokroto. Pa tudi tega ne more storiti, ker ima ruto v ustih. Jezika ne more stegniti iz ust, pa tudi ustnic ne more stisniti, da bi sesal mokroto iz zidovja. Pri tem se ga polasti obup.

»Prav se mi zgodi,« si misli sam pri sebi. »Kakor sem delal jaz kristijanom, tako se zdaj godi meni. Sramotno moram umreti v ti luknji od lakote in žeje, in potem? Kaj sledi potem?« Vse peklenske podobe, ki so po paganski veri bile naslikane po paganskih templjih, mu stopijo živo pred oči. Tu vidi, kako divji sloni teptajo duše pogubljenih in jih prebadajo s svojimi čekani; tam zopet gleda, kako trgajo pogubljene levi in tigri, kako jih obdajajo in zbadajo strupene kače, kako jih česajo zmaji in druge pošasti in kako jih na vse mogoče načine trpinčijo peklenski duhovi. Njegova vera mu ni dajala zaupanja v usmiljenega Boga, ki z veseljem objame zgrevanega grešnika, kakor oče zgubljenega sina, zato ni čudno, da je konečno iz strahu zgubil pamet. Po cele ure je divjal obupan, potem pa se je zopet smejal in vedno govoril: »1000 kvanov imam že v žepu in 1000 jih še dobim. Kaj zato, če sem žejen? Za 1000 kvanov se da kupiti veliko, veliko žganja. In če Budi (paganski bog) obljudim 1000 kvanov, me gotovo pusti v nebesa mesto v pekel, ki je le za uboge hudiče!

ali se več po svoji dobri volji, kdor manje pokloni, je dobrotnik; redni udje pa dajejo vsaki mesec 10 kr., ali celo leto 1 gld. 20 kr. Imena vseh darovalcev se bodo vpisala v posebno knjigo za vedni spomin; upamo pa tudi, da bodo angelji božji njihova imena vpisali v bukve večnega življenja!

Vse doneske sprejema knezoškofijski župnijski urad sv. Duha v Središču, Polstrau.

Gospodarske stvari.

Kmetijska zadruga v Horjulu na Kranjskem.

Ob priliki ustanovnega zbora »Naše straže« v Ljubljani sem si šel ogledat kmetijski zadrugi v Dobropoljah in v Horjulu. Kar sem tu videl, me je popolnoma zadovoljilo in vzbudilo v meni prepričanje, da je zadnji čas, da se tudi Slovenci na Štajarskem zganemo in začnemo povsod, posebno še ob meji, ustanovljati kmetijske zadruge, da združimo slovensko ljudstvo v gospodarskem oziru in ga obvarujemo popolnega propada in odvisnosti od tujcev.

Prijatelj slov. ljudstva je v našem listu že opisal delovanje dobrepoljske kmetijske zadruge, tu pa naj sledi popis horjulske.

Horjul je vas in leži na južnozahodni strani Ljubljane, od mesta tri ure oddaljena.

Tu obstoji kmetijska zadruga dobro pol drugo leto; delovati je začela 1. aprila 1897. Vrli posestnik Ivan Stanovnik, ki je duša vsemu gospodarskemu gibanju v Horjulu, je tu že l. 1894 ustanovil hranilnico in posojilnico po Raiffeisenovih načelih, ki je kmalu začela izvrstno delovati. Lansko leto pa je s pomočjo vlč. g. domačega župnika Petra Bohinjca ustanovil kmetijsko zadrugo, ki že izbornu prospeva.

V začetku so imeli prostore pri nekem kmetu v najemu; kmalu pa so pozidali društveno hišo za zadrugo, ki jih je stala nekaj nad 3000 gld. Hišo sem si dobro ogledal. Dolga je 22 metrov, široka pa 11; nadstropja nima. Na levi strani od vhoda je prodajalnica; tu sem našel platno, kavo, moko in vse, kar pač kmet potrebuje. V prodajalnici je tudi par klopij in miz, da se lahko vsede in pije, kdor želi. Zraven je mala soba, v kateri je v enem kotu zadržna pisarna in blagajna, na drugi strani pa številno ognjišče.

Na drugi strani je le ena velika sobana kot magacin ali skladišče. Tam sem videl vse polno raznih vreč, polnih in praznih.

1000 kvanov! in moj prijatelj, vojni minister mi še da 1000 in princ 10.000 ali 100.000, in jaz si kupim potem celi Anam in živim v veselju. Jojmene! Kako me muči žeja in boli hrbet! Pomagajte vendar bogatemu Mingeju!»

Tako je besnel stari jetničar. Naš mladi Tuan pa je med tem že četrti dan ležal v ječi z nekim divjim in popolno neznanim možem skupaj zvezan. Svojo mater je mogel le tisti kratki trenutek videti v nasprotnem kotu temne ječe, kedar so jetnikom prinesli nekaj riža in vode. Gotovo je tudi ona močno privezana na svojem mestu, drugače bi bila že davno našla svojega sinčka izmed ubogih jetnikov, tako si je mislil Tuan sam pri sebi. In kako je želel le nekaj besed govoriti z njo! Vedel je, da je zarota zoper cesarja in vse kristjane, in to bi ji bil srčno rad razodel, da bi mu dala kak dober svet. Zdaj pa je mogel le moliti in enkrat na dan videti njen blede obraz ter od daleč prejeti njen pozdrav in blagoslov, kajti iz ust ji je bral, da ga blagoslovlja in tolaži.

Kadar je vladala po ječi nočna tema, potegne Tuan tiho sv. križ iz žepa, ga poljublja in moli, in Bog napolni njegovo srce z nebeško tolažbo. Bil je vkljub vsemu trpljenju popolnoma miren. Celo mlademu roparju, s katerim je bil priklenjen, se je smilil

Na to me je peljal g. Stanovnik na dile. Tu je prav čedna sobica, v kateri ima hranilnica in posojilnica svojo pisarno in blagajno. V tej sobi tudi spita prodajalka in kuharica zadruge. Na obeh straneh sobe se je meso sušilo; zraven je dimnica; na drugi strani pa je velik prostor za skladišče. Na dvorišču sem našel pod streho mnogo sežnjev drv. Nato sva šla v klet; tu je bilo na razpolaganje črno in belo vino, prav izvrstno v velikih sodih, ki se toči liter po 24 kr. Kupili so ga kar s sodi vred. V kleti se tudi shranjuje meso.

Tako je razdeljena zadržna hiša. Pri zadržni kupujejo le udje. Zadruga toči vino, kuha jedi in peče kruh. Piti se sme v zadržni hiši največ pol litra vina, da tako ne more nihče očitati zadržni, da povspešuje pijančevanje. Vino je kajpada dobro, ker je pristno. Prodajalnica je vsak dan odprta, v nedeljah od 5. ure zjutraj do »Zdrave Marije« zvečer. Med rano, pozno in popoldansko službo božjo se prodajalnica zapre. Tu dobiš jesti, kakor v gostilnici. Jaz sem si privoščil prav ukusne jetrce za južino, ko sem vse pregledal. Zadruga ima tudi mesarijo. Prej je bil mesar v Horjulu; ko se je ustanovila zadruga, je opustil lastno mesarijo in sedaj kolje za zadrugo.

Tri osebe imajo opraviti vsak dan pri zadržni; prodajalka in kuharica dobita ena 10 gld., druga 12 gld. na mesec; seveda dobi tudi g. Stanovnik, ki vodi hranilnico in posojilnico in zadrugo ter vse pisanje opravlja sam, svojo odškodnino; koliko, ne vem.

Ko se je zadruga ustanovila, je bilo seveda veliko nasprotstva in svaje; pa to je kmalu minilo; sedaj so skoraj vsi vaščani pri zadržni. Šteje že 260 udov. Vsak vplača delež 25 gld.; če ne more na enkrat vsega plačati, pa plačuje v obrokih po 5 gld. Delež se mu obrestuje. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Celja. Odgovor dopisniku iz Kozjega na dopis: »Resna, pa zadnja beseda« v št. 50. »Slov. Gospodarja« od 15. t. m.: Izjavljamo, da nam se ne bi morda neopravičeno očitalo, da Celjani roke križem držimo, da smo prav radi pripravljeni, ukreniti vse potrebno, da se ustanovi v Kozjem čim prej prepotrebna posojilnica. Gospodje, kateri se za to zanimajo in kateri nam žal niso znani, izvolijo naj se obrniti na nas in mi jim bomo z veseljem pomagali s svojim svetom. Prav tako smo tudi pripravljeni, poslati ta-

in čudil potrpežljivosti pridnega Tuana. V začetku je sicer močno zmerjal našega mladenčca in mu dal občutiti tudi svojo pest, a Tuan je na vse to odgovarjal le z ljubeznijo in potrpežljivostjo. To je popolnoma spremenilo trdosrčnega roparja. On skrbno dečka opazuje in konečno misli, da je našel vzrok, zakaj je Tuan vedno zadovoljen in vesel. (Konec prihodnjič.)

Smešnice.

Krčmar: »He, Janez! Si li zapisal liter vina, katerega je izpil včeraj potnik, ki stanuje v sobi št. 3?«

Natakar: »Tisti liter? Zdi se mi — da, da, mislim, da sem ga zapisal!«

Krčmar: »No, krivica naj se mu ne godi! Nečem nikogar oslepariti; pa če ne veš dobro, ali si zapisal ali ne — pa zapiši še jedenkrat!«

Krojač: »Prosim da poravnate račun!«
Dijak: »Ta mesec vam ne morem vsega plačati!«

Krojač: »Tako ste rekli tudi oni mesec!«
Dijak: »No, ali nisem ostal mož beseda?«